Middelaar, steunende op eenzelfde bloed der verzoening.

En, dan, behoeft het nog aanwijzing, klimt ook het werk van den Heiligen Geest tot zijn hoogste eere op. Immers dan werkt die Heilige Geest en mengt liefde en geloof niet maar in een enkel hart, maar in veler harten saam, en ontsluit ze voor voor elkander, en doet ziel en ziel ineenvloeien, en alle saam voor de aanspraakplaats van Gods heiligheid staan, als één groep, één schare der geloovigen, die in hun saamhoorigheid de eenheid van het Lichaam des Heeren afspiegelen.

Vandaar dan ook dat niets zoo moeilijk is als het gemeenschappelijk gebed. Alleen bidden gaat meest nog het best. Voor elkander bidden gaat ook nog wel. Maar *met elkander bidden* eischt zoo hooge geestelijke stemming, zoo reine liefde, zoo klare bevinding van de eenheid des Lichaams, dat, helaas, te midden van ons zondig leven, zoo zeldzaam heel een schaar van geloovigen er toe kan komen. Ook wie dan voorgaat heeft, zoo hij waarlijk de mond der geloovigen zal zijn, zoo onuitsprekelijk moeilijke roeping en moet zelf zoo hoog geestelijk gestemd zijn.

Och, als de Heilige Geest ons aan onszelven overliet, zonk dan ook alle werk des geloofs en der liefde en der gebeden, ongemerkt en als vanzelf in.

Maar God zij lof, de Heilige Geest kent onze zwakheid en heeft goddelijk medegedoogen met onze smartelijke ingezonkenheid. Hij is en blijft *de Trooster*. Zijn werk gaat door!

Als wij bij onze lampen zonder olie inliepen, waakte Hij over onze ziel. Als wij niet minden, minde Hij voor ons. Als ons geloof mat en dof inzonk, en het gebed op onze lippen verstomde, bad Hij voor ons met onuitsprekelijke verzuchtingen.

En dat blijft Hij doen. Hij de goddelijke Drager van alle hooger besef en heiliger bewustzijn in de kinderen der menschen, Hij, de Geest des Vaders en des Zoons, die al den rijkdom des Middelaars voor de Bruid uitstalt, er haar oog begeerig naar maakt, en den schat van het Woord door de vonk van zijn heilig vuur levend maakt en toebrengt aan onzen inwendigen mensch.

Welgelukzalig dan, wie van het werk van dezen Geest innerlijke bevinding in de ziel mocht smaken. Zalig de kerke Gods, die bij haar dienst de inwerking van dezen Geest der genade en gebeden ervaren mocht. En wel hem, die door de liefde van dezen Heiligen Geest tot wederliefde gedrongen, zijn hart allengs voelde ontsluiten, in dank, in lof en in aanbidding, niet alleen voor *den Vader*, die hem van eeuwig uitverkoor en riep, en voor *den Zoon*, die hem door zijn bloed gekocht heeft en verloste, maar ook voor dien *derden Persoon* in het Drieëenig Wezen, die hem het licht ontstak en brandende houdt in zijn innerlijke duisternis, en Wien deswege met den Vader en den Zoon toekomt eeuwiglijk de offerande der liefde en der toewijding van al het Zion Gods!

KUYPER.

„Den medicijnmeester niet van noode."

> En Jezus zeide tot hen: Die gezond zijn hebben den medicijnmeester niet van noode, maar die ziek zijn.
> Mark. 2: 17.

Er ligt in het omgaan met de lieden der wereld voor Gods kinderen groot gevaar.

Niet enkel het gevaar, dat vanzelf spreekt, om door het schoon der wereld en de begeerlijkheid der oogen verlokt te worden; maar nog een heel ander gevaar, waar men in den regel *niet* op verdacht is, en dat ons daarom te eerder overvalt.

Dit bedoelen we: Als ge veel met lieden der wereld in aanraking komt, die ganach *niet* vroom zijn en eer met vroomheid lachen, dan gaat gij van uw eigen vroomheid, ook al heeft ze, o, nog maar zoo weinig te beduiden, toch allicht een hoogen dunk krijgen.

En bij hen vergeleken *zijt* gij dan ook vroom. *Gij* vloekt niet, maar bidt; *zij* bidden schier nooit en vloeken niet zeldzaam. *Gij* rekent bij uw overleggingen met Gods Woord, *zij* maken op dat heilig Woord soms laffe glossen. De Sabbat brengt *u* een getuigenis uit hooger wereld; voor *hen* is het veelal een dag van luidruchtigheid en preen. Als iemand aan zijn sterven toe is, komt *gij* althans de vraag op, of hij behouden zal sterven; terwijl *zij* enkel met de zorge voor zijn lichaam bezig zijn. Ook in den gewonen omgang brengt *gij* nog wel eens een vraag over het zielsleven te berde; *zij* spreken over zaken, over uitgaan, over een roman dien ze lezen en het weer. Geen twijfel dus, of als het op vroomheid aankomt, zijt ge *bij dezulken vergeleken*, al vrij ver op den weg, en keert ge wel voldaan over uzelven, uit hun gezelschap huiswaarts. En te huis gekomen glijdt niet zelden de klacht over uw lippen: »Lieve vrouw, wat is het in die wereld toch een goddelooze boel. Van vroomheid schijn noch schaduw!"

En dat *is* ook zoo. In de kringen der wereld is men geestelijk *zeer* krank; haast zoudt ge zeggen krank *tot den dood*; en bij deze doodelijke krankheid vergeleken, zijt gij nog een heele held.

Maar zijt ge daarom *gezond?*

Eens kwam in een kring van een kloeken man en vrouw met zes frissche kinderen, de een voor den ander met den blos van kracht en van gezondheid op de koonen, een armelijk meisje van zeventien jaar om hulp voor haar zieke moeder en zieke zusje vragen. Dat meisje zag er zelve doodsbleek, vermagerd en met blauwe kringen onder de oogen uit. Haast had ze geen kracht om zich op te houden. En bij dat kerngezonde gezelschap vergeleken, scheen *zij* doodziek.

Van harte was men dan ook bereid om te helpen. Haar zou een versterking voor haar zieken, wat geld, en ook een dokter worden nagezonden.

En die dokter komt, klopt aan de deur en wordt ingelaten, en gaat nu bij dat meisje zitten, en voelt haar den pols, schrijft een recept en wil heengaan, toen het meisje opeens zei: *„Dokter, u vergist u, ik ben de gezonde*, maar mijn moeder en mijn zusje liggen zoo ziek!"

En dat zeggen: »Dokter, u vergist u, *ik ben de gezonde*", kwam bij dat doodzwakke zieltje nu uit liefde voort. Ze dacht aan zichzelve niet, maar alleen om die *nog erger* kranken, die in de bedstee op het stroo lagen.

Maar zooveel blijkt er dan toch uit, dat »ziek" en »gezond" al zeer betrekkelijk is, en afhangt van uw maatstaf.

Bij die ingezonde kinderen vergeleken was dat doodzwakke meisje al *zeer krank*, maar vergeleken bij die nog zooveel *erger* zieken in de bedstee was zij weer *de gezonde*.

En dit nu mag elk minnaar des Heeren wel op zijn eigen *vroomheid* toepassen.

Meet ge u af naar hen die in het gestoelte der spotters zitten, of staan in den raad der goddeloozen, o, gewisselijk, dan zijt gij met uw zeer kleine vreeze des Heeren, al een wondervroom en zeer godzalig man.

Maar als ge uit dien kring der wereld uitgeraakt, eens verkeeren moogt onder lieden die wezenlijk zeer nauw van conscientie zijn en ingeleid wierden in Gods verborgen omgang, hoe bleek en uitgeteerd lijkt dan uw gestalte niet! Dan zijt gij weer *de zieke*, die den Medicijnmeester *hoog* van noode hebt.

Maar zijn dan die stillen en godzaligen in den lande *de gezonden?* En hebben die dan ten minste den Medicijnmeester *niet* meer van noode?

Och, reeds die vraag toont, hoe weinig ge ze kent en verstaat.

Het is zoo, soms sluipen er ook in zulke gezelschappen hypocrieten in, die een vroom praatje zoo letterlijk weten na te vertellen, dat ge er heusch mee in de war raakt. Maar de geestelijke hoogmoed komt bij dezulken toch al spoedig door de gaten van hun opgelapt kleed gluren; en ge merkt wel hoe arm aan teederheid en aan innerlijke ontfermingen hun hart is.

Op den duur houden deze lieden van de *nagemaakte* godzaligheid het in *wezenlijk* geestelijke kringen dan ook niet uit.

Maar als ge deze *hypocrieten* nu eens niet meetelt, neen waarlijk dan zult ge in deze godzaliger gezinnen geen zweem van dien overmoed vinden, die pocht op eigen geestelijke gezondheid.

Het is zoo, ze kunnen soms roemen. En het zou de eere van Gods liefde te na komen, als ze het zwegen. Aan genade hebben ze wel waarlijk kennis. En als ze indenken, hoe ze weggeworpen lagen op de vlakte des velds, en hoe ze der verkwijning nabij waren, o, dan kunnen ze geen woorden genoeg vinden, om den lof te verkondigen van dien éénigen Medicijnmeester, die hen opzocht, en hun etterbuilen uitdrukte, en hun wonden zalfde, en hun zoo kostelijke medicijn gaf, dat er, ja, waarlijk, bij vroeger gezien, *een wonder* aan hen is geschied.

Dat is geen eigen roem, maar enkel grootmaking van den naam van dien éénigen Arts der zielen; een prijs voor zijn kostelijk medicijn van loutere genade.

Maar als ze hun *toestand* indenken, zooals die nu dan is, neen, waarlijk dan roemen ze niet in kracht, dan verheffen ze zich niet boven de anderen, maar weten ze, o, zoo goed, dat zij het juist zijn, die elken morgen en elken avond dien Medicijnmeester weer van noode hebben.

Dat komt daarvandaan, dat ze zich niet onderling aan elkaar, noch aan de lieden der wereld, maar aan dien Medicijnmeester zelven meten.

Hij alleen is waarlijk *gezond*, en hun is door dien Medicijnmeester de heerlijke belofte gegeven, dat als de kuur eens geheel ten einde is, *ze Hem dan gelijk zullen wezen* (1 Joh. 3: 2).

Al het verschil tusschen die anderen en hen, bestaat dan ook juist hierin, dat die anderen, bij al hun verterende krankheid, evenals teringzieken, nog maar altoos van geen »bedenkelijke kwaal" hooren willen en door alles heen gaan en geen Medicijnmeester zien kunnen. Terwijl deze kinderen Gods omgekeerd diep overtuigd zijn van de gevaarlijke krankheid die ze met zich sleepen, en al hun hope stellen *niet* op hun sterk gestel, maar eenigliik op dien kundigen Medicijnmeester, die er reeds zoo duizenden bij duizenden, die even doodelijk krank waren, voor altoos van den dood heeft gered.

Daarom denken ze zoo telkens aan dat prachtige Vaderhuis daarboven, waar deze Medicijnmeester de duizenden bijeen heeft, die tot *volkomen* herstelling kwamen, en het hart springt in hen op van vreugde, als die trouwe Medicijnmeester hun telkens weer zegt: »Wanhoop niet, eens zijt ook gij bij die gelukzaligen. Wacht slechts uw tijd af!"

En dan duurt die tijd hun wel eens lang.

Maar toch rust heel hun ziel, als ze maar in dat trouwe oog van dien éénigen Medicijnmeester mogen staren; en bang is het hun dan alleen, als die Medicijnmeester een dag overslaat en hen niet bezoekt.

Dan vragen ze: Is hier ook oorzaak voor? Heb ik Hem ook beleedigd en bedroefd? Zijn voorschriften van geestelijke genezing wel nagekomen?

Tot ze hun fout dan weer inzien, en dan komt die trouwe Medicijnmeester hen weer opzoeken en ze leven weer op.

En zoo gaat het van dag tot dag.

Zij altoos de kranken, en *Hij* altoos de wondere Arts die hen met zijn kostelijk medicijn uithelpt.

En daarom komt Jezus bij niemand zooveel, als juist bij die innig godzaligen. Want innig godzallig zijn is juist dag aan dag bekennen, dat we *zonder* dien Medicijnmeester *weg* zijn.

KUYPER.

Amsterdam, 15 Febr. 1889.

Niet van belang ontbloot is het ons voor stellig meegedeelde feit, dat de Synodale kerkeraad te Amsterdam onlangs metterdaad tot *Herdoop* zou zijn overgegaan.

Zelfs wordt beweerd, dat het verzoek om emeritaat van Ds. Koopman hiermee zou samenhangen, overmits hij terugdeinsde voor deze afdoling naar de lijn der Wederdoopers.

Voegt men hierbij, dat elders een Synodaal predikant bij begrafenissen de Roomsche gewoonte heeft ingevoerd, om *voor de afgestorvenen te bidden*; en herinnert men zich, hoe nog altoos een Synodaal predikant voortgaat *„de geesten van afgestorvenen" te ondervragen*, dan ziet men waar het heengaat.

Saam leven nu in dit Genootschap allerlei Atheïsten, Materialisten, Pantheisten, Modernen, Groningers, Ethischen, Arminianen; en nu bovendien nog „geestenbezweerders", en bidders voor afgestorvenen; en ten overvloede is ook de herdoop ingevoerd.

En toch, dit alles duldt men.

Alleen maar trouwe belijders, die aan de eere van Koning Jezus vasthouden, die duldt men er *niet*.

Een vorig maal spraken we als onze opinie uit, dat het eerste der twee punten van verschil, die tusschen Kampen en Utrecht open bleven staan, niet het gewichtigste der twee was.

Waar eenmaal kerkformatie door Doleantie van de overzijde als wettig erkend was, en ook voor de toekomst wierd opengelaten in duizend steden en dorpen, kon de vraag of ze in omstreeks honderd andere plaatsen al dan niet geduld zou worden, nimmer eene *principieele* zijn; en bovendien met elk jaar dat men verder kwam, kromp dit honderdtal nog weer in.

Maar wel principieel dunkt ons het *tweede* verschilpunt, de vraag namelijk of de Gereformeerde kerken zich voor altoos verbinden zullen, om de *universitaire* opleiding van de Dienaren des Woords, ja, tot op zekere hoogte te dulden, maar toch de eigenlijke opleiding der leeraars voortaan in beginsel *seminarieel* te maken.

Dit wilde het voorstel-Littooy.

Het hield toch in, niet dat de kerken *voorloopig*, maar dat ze *duurzaam* de seminarieele opleiding als de eigenlijk eenig goede *op den voorgrond* zouden plaatsen, en de universitaire opleiding op gelijke lijn zouden stellen met die vele exceptiën, die in de private opleiding door enkele theologen, in hen die elders gestudeerd hebben, in de mannen van Art. VIII enz. altoos openstaan.

Zelfs had het voorstel een aanhangsel, dat er slechts bij vergissing kan zijn bijgevoegd. Het wilde toch, dat de bepalingen door de Synode van Dordrecht in 1619 voorgeslagen voor de toenmalige universiteiten, thans op de Vrije Universiteit zouden worden toegepast, op straffe dat anders haar kweekelingen zich voor altoos de deur tot alle vereenigde kerken zouden zien afgesloten.

Dit nu was kennelijk eene verwarring van begrippen, waardoor de Vrije Universiteit zelfs *uitgesloten* wierd van voorrechten die alle andere Universiteiten hebben zouden.

Indien er iemand zich aanmeldt die zijn studiën aan een Schotsche of Amerikaansche Universiteit volbracht had, zou hij tot het examen worden toegelaten; maar candidaten van de Vrije Universiteit zouden uitgesloten zijn. En dan alleen zou de Vrije Universiteit in de voorrechten deelen kunnen, die de kweekelingen van andere Universiteiten genieten, bijaldien zij zich onderwierp aan bepalingen, die deze andere Universiteiten *niet* binden.

Dit lag nu natuurlijk wel niet in de *bedoeling* van de woorden, maar wel in de letter der voorgestelde, en reeds deswege volstrekt onaannemelijke bepaling. *En* voor de kerken in Doleantie *én* voor de kerken in Separatie zouden alle leeraren voortaan van de Kampensche school moeten komen. En voorts zouden leeraar kunnen worden zij, die volgens Art. VIII inkwamen, of elders gestudeerd hadden. Maar alleen voor de candidaten der Vrije Universiteit wierd een exceptioneele bepaling gemaakt. Deze bleven uitgesloten, zoolang niet de Directeuren zich onderworpen hadden aan de bepalingen der *Post acta*.

Waarvoor nu waren in de *Post acta* deze bepalingen opgesteld?

Voor een Universiteit *naast* een Seminarie?

Neen, natuurlijk niet.

Opgesteld waren die bepalingen door een Synode, die gansch *geen* seminarieele opleiding kende, en *eenigliik* rekende met universitaire opleiding.

In dat verband waren deze bepalingen dan ook billijk en juist.

Als de kerken *geen* eigen kweekschool hebben, en *uitsluitend* van de Universiteit afhangen, dan natuurlijk moet door contract een waarborg geboden, dat deze universitaire opleiding aan de kerken niet ten verderve zal worden.

Maar in het plan-Littooy heeft de kerk eene eigene kweekschool en voorziet in den regel zelve in haar eigen opleiding; bezit dus allen waarborg dien ze wenschen kan, daar ze steeds bij machte is andere kweekelingen af te wijzen; en mist dus allen grond om aan de Universiteit eenigen naderen band aan te leggen

Immers de candidaten van deze Universiteit keurt ze zelve kerkelijk, en ze wijst ze af, zoo ze haar niet voldoende voorkomen.

Maar dit hemelsbreed verschil voorbijziende, koppelde nu het voorstel-Littooy maatregelen die *raison d'être* hadden, bij uitsluitend universitaire opleiding, aan een stelsel waarin juist omgekeerd de seminarieele opleiding *regel* zou zijn.

En zoo kwam het, dat hij, meenende aan de Vrije Universiteit een *faveur* te te geven, juist omgekeerd ten laste van deze Universiteit een exceptioneelen dwangmaatregel voorstelde, waardoor ze achter komt te staan bij de mannen van Art. VIII, achter komt te staan bij een predikant die zijn eigen zoon opleidde, en achter komt te staan bij de scholen van Schotland en Amerika.

Dat de Synode van Kampen desniettemin dit voorstel aannam, moet dan ook niet daaruit verklaard, dat deze Synode dit doordacht en alzoo wilde; maar alleen uit de zeer verklaarbare gehechtheid van de Christ. Ger. kerk aan het kind harer liefde; de school, die haar genegenheid heeft; haar roem en haar glorie.

Om op dit standpunt billijk te zijn tegenover de Vrije Universiteit, had dus alleen moeten bepaald: „De kerken zullen haar eigen kweekschool hebben voor de opleiding van haar leeraren. Zij, die elders gestudeerd hebben, worden niet toegelaten dan na met goed gevolg afleggen van een kerkelijk examen, waaruit blijkt, dat zij voldoen aan de eischen, die voor het eindexamen te Kampen gesteld worden."

En had men, mintzaamheid bedoelende, aan de Vrije Universiteit eenig *faveur* willen bewijzen, dan had men b. v. kunnen bepalen: „Zij, die candidaat in de godgeleerdheid aan de Vrije Universiteit wierden, worden vrijgesteld van het examen in die en die vakken."

Doch met dit alles ware men er toch niet gekomen.

Immers de principieele quaestie, die ten deze het geschil beheerscht, is geen mindere dan deze: Moet de opleiding van de Dienaren des Woords *Universitair* of *Seminarieel* zijn?

En wat aangaat deze quaestie vatten we nu onze overtuiging saam in deze stellingen:

1°. Overmits de godgeleerdheid een wetenschap is, behoort de opleiding van de aanstaande Dienaren in deze wetenschap, in den regel aan de Universiteit.

2°. Slechts waar gelegenheid voor universitaire opleiding ontbreekt, mag en moet de kerk haar toevlucht nemen tot seminarieele opleiding.

3°. Noch universitaire noch seminarieele opleiding ontslaat de kerk van de verplichting, om de aanstaande Dienaren des Woords én praeparatoir én peremptoir door de Classes te doen onderzoeken.

4°. Indien de kerken geen waarborg kunnen erlangen, dat de universitaire opleiding, wat de trouw aan de Belijdenis betreft, in het spoor der kerken zal loopen, behooren zij voor het geval van nood gereed te staan, om aanstonds eene seminarieele opleiding in de plaats te doen treden.

5°. Een overeenkomst met de Directeuren der Universiteit voor wat de algemeene beginselen van alle faculteiten en het onderwijs in de godgeleerde faculteit aangaat, is daarom noodzakelijk.

6°. Overmits de opleiding van de Dienaren des Woords niet enkel wetenschappelijk is, behooren de kerken door een eigen Seminarie bij de Universiteit in de practische opleiding van de Dienaren te voorzien.

En 7°. in dit eigen Seminarie behooren de kerken steeds het steunpunt te vinden, om, bijgeval de universiteit afwijkt en niet tot reden is te brengen, ook voor de verdere opleiding te kunnen intreden.

In verband met de kerkelijke procedures is het zaak te rekenen met de uitspraken die, in gelijksoortige gedingen, in vroegeren tijd te Arnhem en te Assen vielen.

Op die van Assen d.d. 20 Juni 1881 komen we een volgend maal terug.

Thans vestigen we de aandacht op de beslissing op 9 Maart 1865 door de rechtbank te Arnhem genomen.

Ze gold de Christelijke Gereformeerde kerk te Heerde, wier predikant door het toenmalig Classikaal Bestuur der Christelijke Gereformeerde kerk was afgezet. Deze had na die afzetting met zijn kerkeraad een besluit genomen, om uit het kerkverband te treden, en plaatselijk zelfstandig te gaan staan.

Maar het Classikaal Bestuur der Christelijke Gereformeerde kerk had hier geen genoegen mee genomen. Het oordeelde, dat breking met het kerkverband toonde, dat deze predikant zich met woord en daad van het genootschap had afgescheiden, en dus de plaats nu vacant was.

Het zond hierop den consulent, Ds. J. W. de Lange van Wapenfelde, die met behulp van eenige ontevreden gemeenteleden een tegenkerkeraad benoemde. En deze tegenkerkeraad stelde nu den eisch in, dat aan hem het kerkegoed zou worden overgegeven.

In dit geding nu nam de Arrondissementsrechtbank van Arnhem twee beslissingen, die opmerkelijk zijn.

Ten eerste maakte de rechtbank uit, dat niemand geacht kan worden zich van een corporatie te hebben afgescheiden, zoolang hij zelf het tegendeel verklaart.

En *ten andere*, dat een kerk die als kerk in een kerkverband treedt, en geen beding aanging dat ze zich voor altoos verbond, elk oogenblik vrij is om uit te treden, en is ze uitgetreden, zelfstandige plaatselijke kerk onder haar eigen kerkeraad blijft.

Wat het eerste punt betreft luidt de considerant van de rechtbank aldus:

> Overwegende, dat de inhoud dier missive alléén luidt, dat de Kerkeraadsleden van wie dezelve is uitgegaan de Kerkelijke gemeenschap met het Kerkbestuur der Christelijk afgescheidene Kerk in Nederland breken, en dat volgens de kennisgeving, bij missive van 2 Maart 1864, aan den burgemeester van Heerde gedaan, overeenkomstig de door den Kerkeraad en verdere mansleden der Christelijk afgescheidene gemeente te Heerde, op 13 Februari te voren afgelegde verklaring, de Kerkeraad door die kennisgeving geenszins had gebroken met de aan zijne zorg toevertrouwde afgescheidene gemeente van Heerde, en dat zoodanige bedoeling om zich van de gemeente af te scheiden, welke niet in de meergemelde missive van 1 Februari 1864 ligt opgesloten, aan de schrijvers dier missive tegen hunne uitdrukkelijke verklaring aan, niet kan worden toegeschreven; enz.

En wat het tweede punt raakt, sprak de rechtbank zich in dezer voege uit:

> Overwegende, dat hieruit volgt, dat de Christelijk afgescheidene gemeente van Heerde niet als een onderdeel van het Christelijk afgescheiden Kerkgenootschap, maar als eene op zich zelf staande gemeente is toegelaten, dat er ook later geene verpligting voor die gemeente tot eene vereeniging met dat Kerkgenootschap is ontstaan, doch dat de toetreding tot dat Kerkgenootschap eene geheel vrijwillige daad van die gemeente is, terwijl, daar met blijkt van eenige door de gemeente op zich genomene verpligting om voor altoos, of gedurende eenen bepaalden tijd, met het Kerkgenootschap, aan hetwelk dezelve zich vrijwillig had aangesloten vereenigd te blijven, die gemeente de vrijheid behield dat Kerkgenootschap weêr te verlaten;
>
> Overwegende, dat dientengevolge het verlaten van het Kerkgenootschap geen invloed konde uitoefenen op het bestaan der gemeente als zoodanig, maar deze in alle overige opzichten dezelfde bleef als vroeger, en derhalve de bestuurders der gemeente door het verlaten van het Kerkgenootschap te weeg te brengen, geenerlei wijziging in hunne eigene betrekking tot de gemeente veroorzaakten;
>
> Overwegende, dat derhalve de vacaturen in den Kerkeraad te Heerde, door welker vervulling de eischers beweren de door hen aangenomene qualiteit te hebben verkregen, nimmer zijn ontstaan, en zij derhalve, zonder dat het noodig is in eenig onderzoek te treden, of de eischers op wettige wijze tot leden van den Kerkeraad zouden zijn benoemd, geacht moeten worden de qualiteit, waarin zij optreden, niet te bezitten; enz.

De gewichtige beteekenis van deze beide uitspraken, vooral waar ze van de Arnhemsche rechtbank kwamen, springt terstond in het oog; ook al zij er volledigheidshalve bij opgemerkt, dat de invoering van het Reglement van 1869/70 toen nog niet had plaats gehad.

Het was in 1865.

Het geheele vonnis beslaat *elf* bladzijden, en is te vinden in het *Rechtsgeleerd Bijblad* van De Geer en Boneval Faure, XV deel p. 548—559.

Ambt der geloovigen (8).

De Synodale Hiërarchen, die de onvoorzichtigheid begingen, om het „ambt der geloovigen" te loochenen; en met name de ambtelijke roeping der geloovigen ontkenden, om c. q. de regeermacht der kerk op andere personen te leggen, door het aanwijzen van broederen voor een nieuwen kerkeraad, komen nu in een pijnlijk geval.

Ze kunnen thans niet langer voorwenden, dat dit „ambt der geloovigen" en de benoeming krachtens dit ambt van een tegenkerkeraad, een uitvinding en versinsel van den dommen doleerenden hoop is. Immers hun is nu aangetoond, dat de kerken in Doleantie ten deze niets anders deden, dan stipt en strikt het advies volgen van den kundigsten en geheel eenigen kenner van ons Gereformeerd kerkrecht, den godzaligen en ingeleerden Gijsbertus Voetius; een man die op de Synode van Dordt in 1618 zitting had; die de doleerende kerken van zijn tijd gekend had; en die dit zijn gevoelen destijds openlijk leeraarde en in geschriften verbreidde, zonder dat een eenig theoloog van naam er in den gulden tijd onzer vaderen tegen is opgekomen.

Gijsbertus Voetius, *de* godgeleerde van zijn tijd, *de* grootste godgeleerde, dien onze Gereformeerde kerken na Dordt bezeten hebben, en die met zijn atlantische werkkracht meer deed dan al de anderen saam; die Cartesius en Coccejus saam versloeg; en die aan een Gereformeerde Universiteit de grondslagen voor onze universitaire opleiding gelegd heeft, hij, en niemand minder dan hij, heeft het beginsel, uitgangspunt en gedrag der Doleerenden als stipt en strikt Gereformeerd geijkt en bezegeld.

Iets waaruit men nu eens zien kan, op wat doolpaden zij verloopen, die aan de Vrije Universiteit, *omdat ze ditzelfde Kerkrecht leeraart*, den rug toekeerden. Wat toch anders openbaarden ze hiermeê dan óf hun eigen onwetendheid óf hun eigen ongereformeerdheid?

Doch er is meer.

Deze Synodale Hiërarchen toch zagen één punt ganschelijk voorbij, waardoor ze er zichzelven jammerlijk inhelpen.

Ze vergaten namelijk, dat tijdens de Hervorming der 16de eeuw geheel ditzelfde vraagstuk geheel den strijd met Rome beheerschte.

Destijds toch beweerden de Roomsche Hiërarchen precies hetzelfde wat de Synodale Hierarchen thans staande houden, t. w. dat de geloovigen zich te voegen hadden naar het oordeel van hun geestelijkheid. Die geestelijkheid was Papa en Mama, en de geloovigen waren de zoete Kindertjes, die stil hadden te luisteren naar wat eerstgenoemden besloten. En deden ze dat niet dan waren ze stoute kinderen die klappen kregen. Krek eender als nu aan de geloovigen beduid wordt, dat ze stil als muizen hebben af te wachten wat de eerwaarde, weleerwaarde en hoogeerwaarde heeren in kerkeraad en Classikaal en Synodaal bestuur besluiten zullen; en inmiddels het stil hebben aan te zien, dat de schrikkelijkste logen van den kansel gehoord, het Sacrament op allerlei wijs ontheiligd wordt, en een loochenaar des Heeren voorzitter der Synode is.

In de dagen der Hervorming hebben onze vaderen dan ook uitnemend wel gevoeld, dat hier de schoen wrong, en in een zijner eerste schriften waarmee Luther de Reformatie inzette, „De vrijheid van een Christenmensch" zette hij daarom uitdrukkelijk het pleit op, om het „ambt der geloovigen" tegen het beweerde absolute ambt der leeraars te verdedigen. Het „algemeene priesterschap der geloovigen," dat Rome zoo zorgvuldig gebalsemd en als mummie ingewikkeld had, rukte Luther toen en later met één machtige greep uit die banden des doods los, en predikte voor de ooren van het verbaasde Europa, weer de gulden en heerlijke waarheid, dat de geloovigen niet eerst door het kanaal en den trechter van hun priester of leeraar Gods Woord ontvingen, maar Gods Woord in de Heilige Schrift zelve bezaten, en zelve roeping en ambtelijke verplichting hadden om desnoods tegen hun leeraar of priester voor de rechten van dat Woord op te komen; moest

het te breken met priester of leeraar die zich aan dat Woord, ook in de kerkregeering niet stoorde; en zelven te handelen krachtens den last dien God hun had opgelegd.

Dit was voor de Hervorming der 16e eeuw niet maar *bijzaak*, maar het gold als het *hoofdgeding*. De toon door Luther in dit en volgende geschriften aangeslagen is dan ook grondtoon, zoo van de Lutherse als Zwingliaansche en Calvinistische Hervorming gebleven. En theoloog na theoloog heeft zich uitgeput, om met hand en tand juist dit deugdelijk recht der geloovigen te bevestigen.

Meer nog, ze hebben dit niet enkel in *theorie* staande gehouden, maar ook op elk punt van de slaglinie, in elk land en onder allerlei vorm *practisch* doorgezet.

Ze deden dit op één dezer zes manieren.

Van het toenmalig Hiërarchisch kerkverband maakte men zich los, brak er mee en voerde een andere orde van zaken in:

1°. doordien heel een volk, met de Overheid aan het hoofd, met de Hiërarchie brak;

2°. doordien geheele groepen van kerken saam met de Hiërarchie braken;

3°. doordien een plaatselijke kerk, onder leiding van haar ambtsdragers, met de Hiërarchie brak en met andere kerken een ander kerkverband zocht;

4°. doordien enkele betere ambtsdragers met een deel der geloovigen zich opmaakten, om de breuke met het Hiërarchisch kerkverband te voltrekken.

5°. doordien het beste deel der geloovigen saam kwam, hun ontrouwe ambtsdragers vervallen verklaarde, en andere ambtsdragers koos;

en 6°. doordien een klein getal geloovigen, onmachtig om tegen den stroom op te roeien, én met het Hiërarchisch kerkverband én met hun plaatselijke kerk braken, en op ander erf zich opnieuw een kerk formeerden.

Zelfs in de kerk van Amsterdam is het in de dagen der Hervorming op deze en geen andere wijze toegegaan. Een betrekkelijk klein getal geloovigen kwam in een schuur saam, om onder leiding van een consulent uit Delft, ouderlingen en diakenen te kiezen, en uit dezen kerkeraad is heel de volgende organisatie van de kerk van Amsterdam voortgekomen. Allengs viel het grooter deel der bevolking dezen kerkeraad bij. En toen ook de Overheid haar de kerken en gebouwen herschonk, kwam alles in het gereede.

Hieruit ziet men, dat de kerken in Doleantie, die zich op het „ambt der geloovigen" beroepen, niet uit de Heilige Schrift een eenigszins betwistbare stelling afleidden, of enkel afgingen op een los daarheen geworpen stelling van een veelschrijvend theoloog. Neen, maar dat zij in dit beroep op het „ambt der geloovigen" weer *de zenuw van het gansche leven der Hervorming blootlegden*, en daarbij steunden op wat in de kloeke dagen der 16de eeuw de gemeenschappelijke overtuiging van alle waarlijk Gereformeerden was en niet minder op hun dappere en consequente practijk

Dit maakt het juist voor onze Synodale Hiërarchen zoo wanhopend. Ze hebben toch niet enkel het getuigenis hunner *broederen* uit *dezen* tijd en hun *eigen* vroegere practijken tegen zich, maar ze staan met hun Hiërarchisch beweren even lijnrecht gekant éá tegen de primordiale belijdenis van Luther en onze eerste Hervormers, én tegen de practijk, waaruit de toenmalige Reformatie is voortgekomen, én tegen de theologische ontwikkeling die onze grootste Gereformeerde theologen, met name Voetius, aan deze theorie en deze practijk gaven.

Tot bevestiging van de overtuiging der broederen, die hun roeping om in Doleantie te gaan, inzagen; ter opwekking, om gelijken weg in te slaan, aan de broederen die onder de Synodale Hiërarchie zitten bleven; en mocht het zijn met het doel, om ook enkelen onzer betere mannen, die thans als pleitbezorgers van de Synodale Hiërarchie optreden, nog de oogen te doen opengaan voor het vergrijp dat ze tegen Gods ordinantiën plegen, zal het daarom noodig zijn, geheel dit stuk over de *Macht* en de *Vrijheid* der kerken, duidelijk aan onze lezers voor te leggen.

Gijsbertus Voetius zegt er van, dat de *kerkelijke macht* toekomt niet aan de leeraren en opzieners, maar *aan de kerk zelve*.

Op de vraag toch, wie in het bezit van de kerkelijke macht is? antwoordt hij: „De uitwendige, zichtbare en geïnstitueerde gemeente, als zoodanig, gelijk ze op zekere plaats vergaderd is." Zoo echter dat deze gemeente haar kerkelijke macht *niet* bezit uit zich zelve, maar ze ontving *in ambtelijke opdracht van Christus, die haar Hoofd, Heere en Koning is*. En eindelijk dat de wijze, waarop deze kerkelijke ambtelijke macht in de gemeente rust en op haar gelegd is, afhangt van de wijze waarop de geloovigen, bij het formeeren van hun instituut, overeengekomen zijn en zich foederatief aaneensloten. Daar toch, zegt hij, de geloovigen, die aldus vergaderen, aan deze zichtbare kerk *haar vorm* geven, zoo zijn zij het ook, die in naam van Christus de macht in het Instituut inbrengen, naar den bekenden stelregel: *Qui dat formam, dat consequentia formam;* d. i. Hij die de formatie tot stand brengt, brengt ook in die formatie, wat uit die formatie als zoodanig voortvloeit.

Deze *macht der kerk* nu, die uit Christus als Koning in de gemeente daalt en door de gemeente namens Christus in het kerkelijk Instituut wordt gebracht, deelt Voetius in drieërlei onderdeelen. Ze is, zegt hij, deels van *leerstellige*, deels van *regerenden*, deels van *rechterlijken* aard.

De *leerstellige* macht der kerk bestaat, dus gaat hij voort, in de macht om uit de Heilige Schrift leerstukken vast te stellen, aan de consciențiën voor te leggen en op de personen toe te passen. En zulks met het zegel der Sacramenten; en is ten andere de macht, om in gevallen van twijfel en onzekerheid een oplossing van ingewikkelde vragen uit Gods Woord te geven.

De *regeerende* macht strekt deels om regelingen en bepalingen vast te stellen, voor de inrichting van het kerkelijk huishouden, en deels om, naar luid dezer regelingen en bepalingen, het huishouden der kerk te voeren.

De *rechterlijke* macht eindelijk is de macht, om censuur uit te oefenen en te bannen, en omgekeerd de uitgebannenen weer in de gemeenschap der kerk op te nemen. Alsook de macht om de kerkelijke gemeenschap of het kerkverband met kerken, leeraars en lidmaten te sluiten, op te zeggen of te verbreken.

Deze drievoudige *macht* nu voor wat de *leer*, de *regeling* en de *rechtspraak* der kerk aangaat, berust primordiaal bij Christus als onzen Souverein, vloeit uit hem in zijn geloovigen; wordt door de vergadering der geloovigen in hun instituut of kerkformatie gebracht; en komt in die kerkformatie aan de „geloovigen" toe.

Zoo echter dat bij de »geloovigen" onderscheiden worde tusschen deze *macht* voorzooverre ze *aan alle geloovigen* toekomt, en voorzoover ze *op enkele geloovigen* gelegd is, die als voorgangers van Christus wege besteld zijn.

Op deze onderscheiding komt ons volgend artikel.

Volgaarne voldoen we aan het verzoek van Ds. Van Lingen, om een tweetal opmerkingen op ons jongste nummer onder de oogen onzer lezers te brengen.

De eerste is deze:

In de eerste plaats moet ik mijn groote blijdschap betuigen, dat volgens uw schrijven mijne klachten hebben medegewerkt »om de synodale vergadering te Utrecht tot een ernstig vermaan te bewegen". Zoo is dan het doel van mijn schrijven in zooverre bereikt, en ik dank daarvoor den Heere, te meer, omdat van dat vermaan, gelijk mede door u is verklaard, niet aan mij, maar aan God den Heere de eere toekomt. Dit weet ik, dat door Gods genade gedurig in mijn harte is: »Niet ons, niet ons, uw naam alleen zij de eer", en — *de Heraut* werkt zeker week aan week mede, om mij het tegenovergestelde van eere te doen toekomen, een uitnemend middel tevens, om allen, wien het om eere te doen is, den mond te snoeren.

Tot het laatste zullen we het zwijgen doen. Elk *Heraut*lezer oordeele, in welk nummer, in welke kolom, of in welken regel van ons blad we ooit anders dan met liefde en waardeering van onzen broeder Ds. Van Lingen gesproken hebben. Zelfs in het jongste nummer nog noemden we hem »den beminden broeder", en we deden dit uit de warmte van ons hart.

Doch dit slechts ter loops. Droever is de tweede opmerking die Ds. Van Lingen onmiddelijk op de eerste volgen laat.

Hij formuleert ze aldus:

Minder aangenaam was mij echter de mededeeling, dat een tweetal broeders, terecht als »beiden bij mij even geliefd", voorgesteld door de synode waren gedeputeerd, »opdat de verwijsing naar de classis Arnhem voor mij niet te pijnlijk zou zijn."

Mijnheer de Redacteur! Het zij mij gegund door middel van uw blad voor de leden van classis en synode, ja van alle kerken uit te spreken, dat ik van mijn God genade voor genade verwacht, maar van classis en synode niets dan recht. Ik wijs elke verzilvering der bittere medicijn volstrekt af.

Uw woord heeft er mij toe genoodzaakt dien zeer geliefden broederen mede te deelen, dat ik hen *tot dat doel* niet kan ontvangen. Acht classis of synode, dat ik een der tuchtmiddelen verdiend heb, dat zij zonder aanzien des persoons tewerkgaan, ook ten opzichte van mij, die elke toekenning van een kerkelijk ambt, waarin het genootschap mij stelde, blijf verwerpen, en voor de bediening des Woords geen anderen grond ken, dan Paulus in Gal. 1 : 1 noemt.

Hierop veroorloven we ons drieërlei opmerking.

1°. Van »genade" voor „recht" was geen sprake. „Genade" voor „recht" is een begrip uit de *wereldsche* rechtspleging; *niet* uit de kerk. De kerk kent dit niet. Maar wat de kerk wel kent is broederlijke liefde, is ruimzaamheid, is zoekende welwillendheid, tegemoetkomende dienstvaardigheid. „Die de meeste onder u wil wezen, *zij aller dienaar.*" In dien geest en zin nu kwam ook de Synode, naar eisch der Heilige Schrift, broeder Van Lingen te gemoet.

Strafrecht kent de Overheid, niet de Gereformeerde kerk. Deze kent alleen *tucht*. En van *tucht* kon ten opzichte van Ds. Van Lingen natuurlijk ganschelijk geen sprake wezen, daar niemand een klacht *tegen hem* had ingediend; wel hij *tegen de kerken*.

Dit rust dus op een misverstand.

Al wat de Synode deed was, Ds. Van Lingen aan een antwoord op zijn klacht te helpen. Dit mocht zij, naar haar overtuiging, *zelve niet doen*. Deswege verwees zij hem naar de Classis. Doch om tevens blijk van *goeden wille* en *broederlijke liefde* te geven, deputeerde zij twee broederen om met de classicale Deputaten mede te gaan.

2°. Dat Ds. Van Lingen weigert de broederen Dr. Van den Bergh en Dr. De Hartogh, die de Synode naar hem deputeerde, te ontvangen, komt niet overeen met de broederlijke liefde en kan dus nooit goed voor onzen Heere zijn.

Iets wat te meer klemt, daar Br. Van Lingen ze wel zou ontvangen hebben, indien de *Heraut* anders gesproken had; en wat de *Heraut* schrijft of niet schrijft natuurlijk in niets de Synode aangaat, noch de qualiteit van haar Deputaten.

En 3°. In Gal. 1 : 1 zegt de heilige Paulus, dat hij als *apostel*, let wel als apostel, geroepen is „*niet van menschen noch door menschen, maar door Jezus Christus.*"

Hierbij nu teekenen onze kantteekenaren zeer terecht aan:

Namelick, die bloote menschen, ofte niet dan menschen zijn. Dese beschrijvinge doet d'Apostel daer by, om sijne Apostolische beroepinge ende autoriteyt staende te houden tegen de lasteringen der valsche Apostelen, die seyden dat hy niet wettelick tot het Apostelschap en was beroepen. Want daer is tweederley wettige beroepinge tot den dienst des woorts: een die ordinaris is, welcke geschiet wel van Godt, maer door menschen, de orden Godts daer in volgende: soodanige is de beroepinge van de ordinarise Dienaren des woorts. Ende daer is eene beroepinge, die sonder dienst der menschen van Godt selve, ofte van den Heere Christo geschiet: soodanige is geweest de beroepinge der Propheten in 't Oude Testament, ende der Apostelen in 't Nieuwe Testament. Dese beroepinge is extraordinaris, ende altijt vergeselschapt met de gave van niet te konnen dwalen in 't leeren, 2 Petr. 1. 21. Joan. 16. 13. Dat d'Apostel Paulus door sulcke extra-ordinarise beroepinge beroepen is, wort klaerlick beschreven Actor. capp. 9. 22.

Zoo is het dan duidelijk dat Paulus hier volstrekt niet den grondslag aangeeft voor de *gewone* Dienaren des Woords, maar alleen voor de extra-ordinaire bediening van *Profeten* en *Apostelen*.

En wat voorts de vraag betreft, of de Hervormers al dan niet hun roeping tot den Dienst uit de Roomsche kerk meebrachten, zij het ons vergund te verwijzen naar het eensluidend oordeel der Gereformeerde theologen, die hierover steeds in dezer voege oordeelden:

Daar zijn twee soorten van Hervormers geweest. Eenige hadden hunne roeping reets in de Roomsche Kerk verkregen, de andere hebben de hunne van de Kerken, die hen hebben beroepen, ontfangen.

Ten aanzien van de eerste kan men hunne roeping niet betwisten, omdat zij dezelve in de Roomsche Kerk, op de wijze die daar toen in gebruik was, hadden bekomen. De Roomsgezinde, geloovende dat de verordening van hunne Kerk een onuitwischelijk merkteken in de ziel van die dezelve ontfangt, indrukt, konnen dan niet zeggen, dat de verordening deezer Hervormere, die uit de Roomsche Kerk zijn uitgegaan, vernietigt is geweest.

Men zal zeggen, dat, indien de Roomsche Kerk een Valsche Kerk is, de roeping, die men daar in heeft bekomen, niet goed is. Maar men antwoord, dat, schoon de Roomsche Kerk voor de Hervorming zeer verdorven was, het wezen van den dienst daar echter in was bewaart, de grond van de Christelijke leer daar in nog met haare zaligmakende kragt, die zich in zommigen openbaarde, behouden zijnde. 2. Dat, indien 'er iet aan deeze toepingen haperde, de eerste Hervormers dezelve van al het onrein, dat 'er in was, ontslaagen, en van al 't quaadt gezuivert hebben.

Men zal nog zeggen, dat zij van hunne roeping vervallen zijn, omdat zij de leer van de Roomsche Kerk hebben bestreden, en de inzigten van die hen tot den H. Dienst hadden geroepen, niet hebben opgevolgt.

Ik antwoord, dat, indien zij de inzigten van die hen hadden geroepen, niet hebben gevolgt, hebben zij het oogmerk van God, die de eerste oorzaak van hunne roeping is, in het oog gehouden, met de waarheid te verkondigen, en Christus veele zielen te winnen. Tgn anderen moet men het algemeen inzigt en oogmerk van de Roomsche Kerk van haar bijzonder oogmerk onderscheiden. Volgens het eerste gaf de Roomsche Kerk bevel aan die zij beriep, de waarheid te prediken, en dit is het oogmerk dat onze Hervormers hebben moeten volgen, en gevolgt hebben. Maar, ten aanzien van het tweede oogmerk, gaf en geeft zij nog bevel zulke en zulke leerstukken te prediken, daar de eene van goed, en de andere quaad zijn. Derhalven, wanneer onze Hervormers de valschheid van de leerstukken van de Roomsche Kerk erkent en bestreden hebben, waar toe zij genoegzaam waren gemagtigt, nadien ieder het is, wanneer het op het bestrijden van de dwaaling en het verdedigen der waarheid aankomt, hebben zij van hunne roeping dat 'er quaad aan was, afgetrokken, en dat 'er goed in was, hebben zij behouden.

Desgevorderd zijn we bereid, wat dit laatste punt betreft, bewijzen te leveren, zooveel men wil.

Voor het overige beschouwen we dit incident, wat ons blad aangaat, als gesloten.

Een inzender legt ons deze vraag voor:

Terecht hebben de uitgetreden kerken geoordeeld dat de »aanneming" onder de Synodale Hiërarchie niet zonder voorbehoud als afgelegde belijdenis moet worden aangemerkt. Van alle lidmaten, die verzoeken op de duplicaat-lidmatenboeken te worden ingeschreven, wordt dan ook de dubbele verklaring geëischt, dat zij 1°. instemmen met de aangevangen reformatie en 2°. de tweede doopvraag toestemmend beantwoorden. Dit is *iets* voorzeker. Maar is het ook *genoeg?*

Zoo ja, dan meet men, m. i. met tweeërlei maatstaf.

Dan wordt van hen, die *thans* belijdenis afleggen, *meer* gevraagd dan van hen, die het onder den Synodalen kerkeraad deden.

Maar dan heeft men zoodoende ook tweeërlei lidmaten. Dezulken tot wie men zeggen mag en moet: Ge *moogt* van de tafel des Heeren niet afblijven, en anderen tot wie men zoo *niet* mag spreken. Zou het niet alleszins geoorloofd zijn, ter heilighouding van 's Heeren Disch, met allen die zich ter inschrijving in het duplicaat lidmatenboek aanmelden, eerst te spreken en, wanneer blijkt dat zij onkundig zijn van den weg der zaligheid, hun op te leggen de catechisatie te bezoeken? En allen zonder onderscheid er op te wijzen dat persoonlijk geloof vereischt wordt om in eene Geref. kerk toegelaten te worden tot het heilig Avondmaal? Want dat beduidt immers het ingeschreven worden in het duplicaat-lidmatenboek?

Het antwoord op deze vraag kan niet moeilijk zijn.

In de 16e eeuw waren alle lidmaten der kerk bij den pastoor op de leering geweest, door den bisschop gevormd, en op dien grond tot de heilge Communie toegelaten.

Toen nu de Hervorming doorbrak en een goed deel der communicanten tot beter inzicht geraakte, kwamen deze in verzet tegen het bestuur hunner kerk, en gingen er op allerlei wijs toe over, om hun kerk beter en zuiverder te formeeren.

De namen dier lieden schreef men in een boek, en als er morgen en overmorgen weer andere lidmaten opdaagden, die eveneens tot beter inzicht kwamen en nu met de zuiverder formatie wilden meegaan, schreef men hun naam er bij, ze beschouwende als communicanten.

Om echter misbruik te voorkomen, ondervroeg men hen naar de oprechtheid hunner keuze, en om te maken dat geen Doopersche dwaling insloop, lette men er op, dat ze ook hier niet mee behept waren.

Liep nu alles wel, dan hadden ze toegang tot het heilig Avondmaal, waartoe men telkens door de ouderlingen met hen sprak. En bleek dan, dat er verkeerde inkruipselen waren, dan onderwees men hen nader, en bestond er halsstarrigheid, dan bracht men hen onder censuur.

Eerst later, toen de beide kerkformatiën (de Roomsche en de Gereformeerde) naast elkaar kwamen te staan, beschouwde men voorshands de Roomschen als nog geen lidmaat en eischte men van hen voorafgaande openbare belijdenis.

Zoo doet men ook nu, en men doet er wel mee.

Het is, althans op dit oogenblik, nog geen nieuwe aangeworven en aangemonsterde bemanning, maar de oude bemanning, die op vlot en plank en ra uit de schipbreuk komt aandrijven, en op een beteren bodem weder saamkomt.

De regel is dus hoogst eenvoudig.

Hij luidt: Handel nu evenzoo, als ge zoudt gehandeld hebben, indien ge (zonder bemoeielijkt te worden) uw kerk in de kerk hadt kunnen hervormen.

Stel b. v. in Zeist ware de kerkeraad allengs in geheel Gereformeerde handen gekomen, en de classis ware Gereformeerd geworden, en de Synode eveneens, zoodat niets den kerkeraad gehinderd had, geheel naar Gods Woord op te treden. In dat geval nu zou deze kerkeraad zijn lidmatenboek niet verscheurd hebben, en evenmin nogmaals „aanneming" of „belijdenis" gevergd hebben van hen die tot die heilig Avondmaal waren toegelaten; maar hij zou door de ouderlingen met elk lid gesproken hebben, en wien hij bevond, onzuiver te staan, hebben onderricht; een iegelijk in liefde hebben zoeken te winnen; en eerst bij gebleken halsstarrigheid tot censuur en bannissement zijn overgegaan.

Misschien zou hij in zulk een geval de geheele gemeente hebben kunnen oproepen, om met schuldbelijdenis over vroeger misbruik en oude dwaling, met God den Heere in een nieuw verbond op zijn waarheid te treden, en alle leden hebben kunnen uitnoodigen dit verbond met onderteekening der formulieren te bekrachtigen; maar meer doen kon hij niet.

Welnu zoo handelen ook thans de ontkomen kerken.

Ze vragen onderteekening als vernieuwing van het verbond op grond van Gods waarheid. Ze houden acht op de leden, en spreken met de dwalenden. Maar met halsstarrigheid komen zij bijna niet in aanraking, eenvoudig omdat de halsstarrigen onder het Synodale juk blijven, en de deur dicht doen als er een ouderling van de ontkomene kerk aanklopt.

KUYPER.

Uit de Pers.

In *Maranatha* is Ds. Notten uit Rotterdam over de hereeniging van alle Gereformeerden aan het woord.

Gelijk bekend is, behoorde Ds. Notten onder de leeraars, die van meetaf zeer sterk op hereeniging aandrongen, en die, meer nog dan anderen, gloed voor deze schoone zaak in zijn hart voelde branden.

Daarom hebbe ook zijn woord hier een plaats.

Zooals bekend is, werd een concept-acte van inecnsmeking ontworpen, en hielden de Synoden te Utrecht en te Kampen zich dezer dagen bezig met de vraag, of zij al dan niet met advies tot aanneming naar de kerkeraden gezonden kon worden.

De acte zelf nemen wij niet op, wijl zij in zooveel bladen plaats vond en derhalve reeds onder de oogen onzer lezers kwam.

De Utrechtsche Synode nam haar na korte, warme discussie met eenparige stemmen onveranderd aan.

Te Kampen ging dit zoo voorspoedig niet. Wel was de geest er uitstekend gelijk al aanstonds uit het uitnemend openingswoord en het hartelijk gebed van den Voorzitter mocht worden vermoed; wel werden er heerlijke toespraken gehouden die onduhbelzinnig blijk gaven van de innige begeerte, om saam te brengen wat bij elkander behoort; wel was de fractie, die niet bewees de vereeniging te begeeren, uiterst klein; maar toch wat velen met ons verwacht hadden dat de concept acte, en zooals zij daar lag, met enthusiasme zou zijn aangenomen, gebeurde niet.

Wel werden de considerants en voorts 31 van de 34 punten van regeling aangenomen; maar bij meerderheid van stemmen werd uitgemaakt, dat na de vereeniging in plaats, waar reeds een Chr. Geref. of Gereformeerde kerk bestond, het opkomen van een andere kerkformatie moest worden tegengegaan, en dat in beginsel de kerk zelve geheel voor de opleiding van haar leeraren zorgen moet

Tot eer van de Utrechtsche Synode moet gezegd, dat zij, wat het eerste betreft, zooveel mogelijk tegemoet kwam. Zij deed meer. Zij zond zelfs een Deputatie naar de Synode te Kampen, ten einde te trachten haar met deze tegemoetkoming te bevredigen en tot terugneming van het tweede bezwaar te bewegen.

Het was echter vruchteloos.

Is nu de hoop op vereeniging afgesneden?

Er werden 5 broeders benoemd om de zaak hangende te houden en in correspondentie te blijven met de Utrechtsche Deputaten. Inmiddels zal de acte met memorie van toelichting aan de kerkeraden worden gezonden.

De gemeenten zenden dan haar gevoelen op aan de classes, en deze aan de Provinciën. Als twee Provinciën om de zaak der vereeniging een vervroegde Synode willen, zal Friesland die samenroepen. Ook de Commissie zelve kan hierover alle provinciën aanschrijven, indien zij resultaten heeft.

Ook de Utrechtsche Synode heeft Deputaten benoemd. Over en weer hebben de Synoden in recht broederlijk schrijven het eind-resultaat der overwegingen medegedeeld. Uit deze brieven blijkt, hoe er aan beide zijden smartgevoel was, vanwege het zelfs nog niet aanvankelijk tot stand komen eener hereeniging, die toch komen moet, zal de zaak des Heeren in deze landen niet onberekenbare schade lijden.

Wij durven niet vooruitloopen. Toen eenmaal de consideranten van de acte werden aangenomen, hadden wij niet vermoed, dat de zaak op genoemde punten van behandeling zou hebben kunnen afstuiten.

Het eerste bezwaar der Synode van Kampen, hoeveel er ook voor te zeggen valt, zal slechts het blijven onder de organisatie van 1816 bevorderen, of het sektewezen ten goede komen; en de vraag betreffende de opleiding van Evangeliedienaren had o. i. geheel onbeantwoord kunnen blijven, om eerst op de eerste Synode der vereenigde kerken, dus in gemeenschappelijk overleg, te worden beslist.

En dan volgt er eene opmerking, die toont, hoe ook reeds vroeger, geheel buiten deze quaestie om, ruimer en milder inzichten doordrongen.

Op vroegere Synoden der Chr. Geref. kerk was ernstig sprake om de Theol. School te verplaatsen. Elke poging om het wetenschappelijk gehalte der opleiding van Evangeliedienaren te verbeteren en hunne »bildung" te bevorderen, moet toegejuicht. Een Theologische School moge goed, en de Theol. School te Kampen moge uitnemend zijn, een Universiteit is te verkieren; en de verbintenis van de Theol. School als Seminarie aan de Vrije Universiteit, mits deze wat haar Theol. Faculteit betreft zich stelde onder toezicht der kerken, kan o. i. niet anders dan voordeelig zijn.

Intusschen, de Heere regeert. Hij zij ons arm volk genadig. Wij hebben den zegen der vereeniging der gereformeerden in deze landen op veelvoudige wijze verbeurd. Verdiend, om door allerlei bijkomstige vragen gescheurd en gedeeld en zoo in onze kracht gebroken te worden. 'o. Hij were naar zijne barmhartigheid dit oordeel af! Hij slechte vleeschelijke hoogten in de harten zijner kinderen en doe allerwegen wegvallen alle afgoderij met eigen meeningen en brenge als leerlingen van Christus aan diens voeten.

Toch geeft ook Ds. Notten de zaak niet op. Zelfs slaat hij een twistgesprek voor.

Zoo wij nog een raad mochten geven, het zou deze zijn: Laat de Chr. Gereformeerden tot het standpunt der Doleantie overgaan; of, laat de Doleerenden dat der Chr. Gereformeerden innemen. Om dit te kunnen, dient er verandering van inzicht te komen. Welnu, er worde een openbare gedachtenwisseling gehouden. De Chr. Gereformeerden kiezen een paar hunner bekwaamste en meest geavanceerde mannen, om met de door de Doleerenden aangewezen broeders ten aanhoore van wie wil te disputeeren. Zulk een mondgesprek worde door een dag van bidden en vasten voorafgegaan, en de uitslag zij beslissend voor allen, die van de doorwerking der Gereformeerde beginselen heil verwachten voor Vaderland en Kerk.

Dit kan: want, er is verschil tusschen de beide methoden van Kerkformatie, maar dit verschil is geen klove.

In het van weerszijden aannemen der concept acte wat de hoofdzaak betreft, is het gebleken, hoe weinig principieel het verschil is. Wel kan hartstocht opwekken; maar de kerken staan niet principieel tegenover elkander. Zij bedoelen hetzelfde, de heerschappij van Koning Jezus in zijne Kerk. Denk aan twee treinen, die op nevens elkander gelegde rails naar hetzelfde station stoomen. Of wil men, Separatie en Doleantie zijn heerszijden van dezelfde munt. Door Doleantie komt men tot Separatie, en zich separeeren doet men doleerend. Komt, zooals onlangs door br. Wielenga is opgemerkt, in de Scheiding de heiligheid der Kerk meer tot haar recht, en blinkt in de Doleantie daarentegen meer hare katholiciteit uit, welnu, naarmate de heiligheid het aanzien der Kerk is, voelt en toont zij zich katholiek, en naarmate zij waarlijk het beginsel der katholiciteit hoog houdt, zal heiligheid haar sieraad zijn.

In de Chr. Geref. Kerk zijn broeders, die sinds jaar en dag de kerkelijke beschouwingen der Doleerenden deelen, en onder de Doleerenden zijn er wier opvatting met die der Chr. Gereformeerden samenvalt.

Waarom zouden dan Doleerenden en Chr. Gereformeerden gescheiden blijven?

Een samenwonen van hen die meer op Separatie nadruk leggen met hen, die meer tot Doleeren zich aangetrokken gevoelen is juist gewenscht, wijl de eersten de Kerk voor verwereldlijking bewaren, en de laatsten tegen sectarische engharigheid waken.

Nu, of zulk een twistgesprek nog van onzen tijd zou zijn, betwijfelen we. Geleidelijke ontwikkeling der denkbeelden zal o. i. verder brengen, en zoo men zich beiderzijds maar wat meer in het betrekkelijk recht van alle drie methoden van reformatie verdiept, komt men wel verder.

Veel meer heil verwachten we, 1°. van het staken van alle vijandelijke twist in de pers; 2°. van het elkaar ontmoeten en spreken; en 3°. van het aanhoudende gebed der gemeente.

Intusschen blijkt ons uit bovenstaand getuigenis weer, wat kostelijk orgaan we in *Maranatha* bezitten.

Een erfenisse van een vroeger geslacht, waarin nog het liefelijke en naieve van den *Reveil* naklinkt, maar dat, dank zij Ds. Nottens energie, al meer aantrekkelijks krijgt voor Gereformeerden, die Gereformeerd ook in de broederliefde willen zijn.

KUYPER.

Officieele berichten uit de Ned. Geref. kerken.

Verslag van de buitengewone vergadering der classis Arnhem—Zutfen enz.,

gehouden te Arnhem den 6den Februari 1889.

De voorzitter Ds. Koster opent de vergadering met gebed en het lezen van 1 Cor. 13.

Nadat volgens de agenda, de gewone werkzaamheden hadden plaatsgehad, wordt in behandeling genomen de brief van Ds. Van Lingen, door de voorloopige Synode van Utrecht aan onze classis opgezonden.

Na eenige bespreking worden door de classis twee deputaten benoemd, Ds J. C. Van Schelven te Dieren, en Ds. E. Eisma te Bennekom, om de zaak verder in behandeling te nemen.

Eene uitnoodiging wordt voorgelezen van de gecombineerde classis Zeeland, tot bijwoning van eene vergadering op den 27sten Februari te Middelburg te houden, met afgevaardigden van de Ledeboerianen; ter bespreking om, in 's Heeren naam en hulpe een einde te maken aan de gedeeldheid, die nog tusschen ons en die Gereformeerde belijders bestaat. Tot deze vergadering wordt afgevaardigd broeder Van Ginkel van Nijmegen. Van de deputati Synodi tot het zendingscongres was een schrijven ter tafel gekomen, om een afgevaardigde te benoemen ter bijwoning van een samenkomst tot voorbereiding van genoemd congres op 23 en 24 April te Amsterdam te houden; hiertoe werd afgevaardigd Ds. Koster te Velp, en als secundus Dr. Stroes te Winterswijk.

Aan de orde komt een verzoek van een kerkeraad, om stappen te mogen doen, die leiden tot hereeniging met de Chr. Geref. kerk te zijner plaatse; de vergadering raadde deze kerk aan, zich te houden aan de besluiten, genomen op de voorloopige Synode te Utrecht

In eene der kerken is een evangelist van de Vrienden der Waarheid door den kerkeraad opgedragen het catechetisch onderwijs; dat besluit is volkomen in orde.

Een schrijven van broeder Hazelhof (godsdienstonderwijzer) kwam aan de orde; hij verzocht te worden toegelaten als oefenaar in de kerken dezer classis. De classis hield zich aan het besluit der Synode. Zijne acte wordt aangenomen, mits hij de drie formulieren van eenigheid onderteekent.

Een breedvoerige discussie ontspon zich over het al of niet optreden van ouderlingen in den dienst des Woords of oefening; al-